

Lakivaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi laintarkastuskunnasta annetun lain ja asetuksen kumoamisesta

Eduskunta on 24 päivänä syyskuuta 1996 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen 119/1996 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina erityisasiantuntija Tuula Majuri oikeusministeriöstä ja presidentti Pekka Hallberg korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan lakkautettavaksi laintarkastuskunta kumoamalla siitä annettu laki ja asetus. Laintarkastuskunta on ollut väliaikaisesti lakkautettuna vuodesta 1993 lähtien.

Esitys liittyy vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Vuonna 1992 hallitus esitti eduskunnalle laintarkastuskunnan lakkauttamista (HE 123/1992 vp). Eduskunta ei kuitenkaan tuolloin hyväksynyt esitystä sellaisenaan, vaan lakkautti laintarkastuskunnan vain väliaikaisesti. Samalla eduskunta edellytti, että ennen kuin lopullinen ratkaisu laintarkastuskunnan asemasta tehdään, on selvítettävä, miten ylimpien tuomioistuinten asiantuntemus voidaan nykyistä tarkoituksenmukaisemmin käyttää hyödyksi periaatteellisesti merkittävissä lainsäädäntöhankkeissa.

Eduskunnan edellyttämä selvitys on nyt valmistunut. Siinä on yksimielisesti päädytty ehdotamaan laintarkastuskunnan lakkauttamista sekä samalla esitetty useita kannanottoja ja keinoja laintarkastuksen kehittämisestä, lainvalmistelun tason yleisestä kehittämisestä ja korkeimpien oikeuksien asiantuntemuksen nykyistä tarkoituksenmukaisemmasta hyödyntämisestä. Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen perusteluissa ei kuitenkaan sanallakaan mainita niitä keinoja, joita toimikunnan työssä on hahmoteltu, saati sitten sitouduta niiden toteuttamiseen.

Lakivaliokunta ei pidä yksin selvityksen laatimista riittävänä, vaan katsoo, että laintarkastuskunnan lakkauttaminen edellyttää myös tosiasiallisia käytännön toimia ylimpien tuomioistuinten osaamisen hyödyntämiseksi muilla keinoin.

Sen vuoksi valiokunta edellyttää, että korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden lainkäytöllistä erityisasiantuntemusta käytetään lainvalmistelussa hyödyksi valmisteltaessa eri oikeudenalojen keskeistä lainsäädäntöä mm.

— joustavalla lausuntomenettelyllä, jossa lausunnon antaminen jää korkeimpien oikeuksien tapauksittain harkittavaksi niin, ettei se häiritse oikeuksien päätehtävää, lainkäyttötoimintaa, sekä

— käyttämällä oikeuksien jäseniä riittävän aikaisessa valmisteluvaiheessa suostumuksensa perusteella komiteoiden, toimikuntien ja työryhmien työskentelyssä puheenjohtajina, jäseninä ja selvitysmiehinä tai ulkopuolisina asiantuntijoina asiantuntijamääräyksellä.

Lisäksi valiokunta edellyttää, että ylimpien tuomioistuinten resursseista huolehditaan siten, että niillä on myös käytännön edellytykset ja voimavarat tällaisiin tehtäviin.

Eduskunta on myös vuonna 1994 kiinnittänyt vakavaa huomiota lainvalmistelun tason heikke-

nemiseen yleensä ja edellyttänyt perustuslakivaliokunnan mietinnössä 1/1994 vp ehdotetun mukaisesti, että ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin lainvalmistelun arvostamisen ja säädösvalmistelun parantamiseksi. Tämän lausuman perusteella valtioneuvostossa on käynnistetty laaja projekti lainvalmistelun tason kohottamiseksi. Projektityön perusteella valtioneuvosto on 30.5.1996 tehnyt periaatepäätöksen valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämisohjelmaksi. Lisäksi useimmissa ministeriöissä on laadittu ministeriökohtainen selvitys asianomaisen ministeriön lainvalmistelutason nykytilasta ja ke-

hittämisestä. Näiden lisäksi oikeusministeriö on julkaissut ajan tasalle saatetun painoksen Lainlaatijan oppaasta.

Tässä yhteydessä lakivaliokunta kiinnittää vakavaa huomiota myös näiden ohjelmien käytännön toteuttamisen tärkeyteen. Suunnitelmat yksin eivät paranna lainvalmistelun tasoa.

Edellä lausutun perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Henrik Lax /r, varapuheenjohtaja Matti Vähänäkki /sd ja jäsenet Sulo Aittoniemi /kesk, Jouko Jääskeläinen /skl, Juha Karpio /kok, Anne Knaapi /kok, Pek-

ka Kuosmanen /kok, Annika Lapintie /vas, Kari Myllyniemi /kesk, Reino Ojala /sd, Mauri Salo /kesk, Säde Tahvanainen /sd, Jukka Tarkka /nuors ja Jorma Vokkolainen /vas.